

Ключевые слова: концептуальные основания; основополагающие идеи; педагогические принципы; профессионально-педагогическая культура; специальное физкультурное образование; студенты; теоретико-методологические подходы.

PHYSICAL EDUCATION: CONCEPTUAL BASIS OF STUDENTS' PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL CULTURE FORMATION

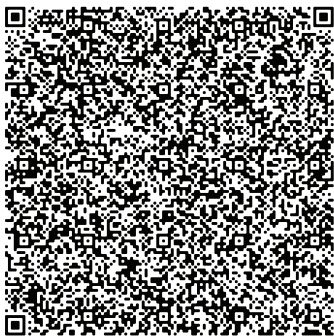
Ivanii Igor, Ph. D., associate professor, Academic-scientific institute of physical culture of Sumy State Pedagogical Makarenko University, Romenskaya st. 87, 40002 Sumy, Ukraine, navch@sspu.sumy.ua

In the proposed article showing the actuality of the investigation of the problem of formation of professional-pedagogical culture of future physical training and sport specialists are determined by modern tendencies of physical culture development and the need to prepare competent personnel, who is capable to realise effectively special social tasks of cognition, transmission and creation of culture, and to prepare new generations to solve global humanistic, culturological and physical culture problems. The aim of the article is to work out conceptual bases of formation of professional-pedagogical culture of student's personality in the system of special physical culture education. The results of literary sources analysis, educational curriculum content analysis, and analysis of curriculum of disciplines of corresponding specialisations has enabled us to work out formation conception of students' professional-pedagogical culture, which is the system of scientific views and interpretations, theoretic and methodological approaches, basic ideas, principles and pedagogical regularities and tendencies, which determine the process of formation of students professional-pedagogical culture in the system of his professional training. Professional-pedagogical culture is a system and at the same time elements of pedagogical system, integrated mass of students' personality, that is realised in measures and methods of his creative self-realisation in manifold types of sport activities and communication, which is directed to the mastering and creating professional-pedagogical values and person's abilities, generalized indicator of professional competence and the aim of professional self-improvement.

Key words: basic ideas; conceptual bases; pedagogical principles; professional-pedagogical culture; special physical training education; students; theoretical-methodological approaches.

Стаття надійшла до редакції 21.03.2016

Прийнято до друку 26.05.2016

УДК 378.22:378.036

Олександра Ємчик

ORCID iD 0000-0003-0261-8595

аспірант кафедри педагогіки
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
просп. Волі, 13, 43025 м. Луцьк, Україна
oleksandra.iemchyk@gmail.com

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАГІСТРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Автором статті узагальнено концептуальні підходи до розв'язання проблеми розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки: особистісно-орієнтований, гуманістичний, діяльнісний, акмеологічний та системний. Проведено аналіз теоретичних концепцій розвитку творчого потенціалу педагога. Педагогічний процес, організований та побудований з урахуванням взаємодоповнення та системності основних ідей цих підходів покаже значні результати. Вони відобразять розвиток творчої особистості фахівця дошкільної освіти, здатного здійснювати педагогічну діяльність на високому – творчому рівні, підготовленого до роботи в умовах сучасного суспільства.

Ключові слова: концептуальний підхід; процес професійної підготовки; розвиток творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти.

Вступ. Сучасні тенденції суспільного розвитку та індивідуальність особистості, її унікальність ку все очевидніше показують, що самоцінність та неповторність повинні культивуватись в усіх

суспільних інститутах. Роль в цьому процесі системи освіти важко переоцінити. Проте і в розвитку цієї галузі існують певні протиріччя, передусім між творчим характером педагогічної діяльності та технологізацією процесів навчання та виховання. Вимоги сучасності визначаються не лише необхідністю отримати певний об'єм знань, а й сформуванню постійну готовність особистості до змін, готовність до творчості (Малахова І. А., 2002, с. 3).

Для того, щоб розвинути творчо активну особистість, необхідно змінити парадигми освіти, пов'язані із накопиченням готових знань. Втілення цього завдання полягає у створенні умов для самореалізації, саморозвитку творчого потенціалу кожної особистості в процесі професійної підготовки і подальшої педагогічної діяльності (Малахова І. А., 2002, с. 4). Проте, неможливо організувати навчально-виховний процес без попередньої побудови цілісної концепції розвитку творчих якостей майбутнього фахівця дошкільної освіти, заснованої на положеннях основних методологічних підходів.

Проблема становлення та розвитку творчої особистості в різних аспектах відображена в наукових працях багатьох педагогів минулого та сучасності. Окремі напрямки розвитку творчих можливостей фахівців втілено у фундаментальних дослідженнях Г. Альгшуллера, Б. Ананьєва, В. Андреева, І. Бега, Д. Богоявленської, А. Брушлинського, В. Вербеця, Н. Вишнякової, В. Загвязинського, І. Зязюна, В. Кан-Калика, Б. Кедрова, П. Кравчук, Н. Кузьміної, О. Кульчицької, О. Леонтьєва, А. Лука, А. Маслоу, О. Матюшкіна, М. Поташника, В. Рибалки, В. Роменця, С. Сисоєвої, З. Слєпкань, Т. Суценко, О. Чаплигіна, М. Ярошевського.

Проблема формування та розвитку творчого потенціалу педагога розглядалася Є. Адакінін, Л. Друбецькою, С. Лавреновою, А. Михайловим, Ю. Осколковою, І. Подорожною, О. Поповою, Т. Равлюк, І. Савельєвою, Р. Серьожниковою, С. Хмельковською, Н. Устиновою та ін.

У своїх працях окремі аспекти проблеми готовності до творчої діяльності в умовах дошкільного навчального закладу та формування творчої особистості дошкільника вивчали: А. Беленька, І. Біла, Л. Друбецька, В. Іванова, О. Листопад, І. Міхіна, Ю. Манилюк, С. Пехарева, Т. Поніманська, Н. Портницька, О. Семенов, С. Уфімцева та ін.

Мета статті – узагальнити концептуальні підходи до процесу розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки.

Концептуальні підходи до розвитку творчого потенціалу магістра дошкільної освіти. Складність визначення методологічних основ теорії розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти полягає у значній відмінності процесу дослідження

цієї інтегрованої якості особистості від вивчення конкретних природничих об'єктів. На цей процес впливає безліч зовнішніх і внутрішніх факторів. Їх вивчення потребує значних затрат енергії та часу, досконало організованих спостережень та ґрунтового аналізу їх результатів. Це зумовлено тим, що розвиток цієї якості педагога-вихователя необхідно розглядати як важливу умову формування творчої особистості вихованця. Крім того, вона не є статичним показником особистості педагога, а знаходиться у постійному русі, формується на основі отриманого у процесі діяльності творчого та соціального досвіду, а також знань, умінь та навичок, здобутих в першу чергу в процесі професійної підготовки, особливо в умовах магістратури.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави констатувати той факт, що багато авторів, які займаються проблемою творчого потенціалу особистості, не дійшли до остаточного визначення його сутності та єдиної концепції дослідження цього феномену. Проте, варто все ж зосередитись на тому, що сучасне суспільство вимагає удосконалення системи педагогічної освіти, виведення її на новий, творчий рівень за рахунок визначення нових принципів функціонування.

Освіта в період сучасності повинна вибудувати та ствердити імперативи, які структурують реальність, перетворюють світ в гармонійну цінність, вносять в свідомість людини життєво стверджуючі світоглядні орієнтири. У зв'язку з цим виникає необхідність дискурсу особистісного підходу в освітньому просторі (Сақун А. В., 2012, с. 193). Тому, однією з концептуальних основ розробки проблеми розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти повинен стати особистісно-орієнтований підхід.

Ідеї особистісного підходу розробляли у своїх працях К. Альбуханова, Д. Богоявленська, В. Давидов, В. Зінченко, Я. Коломинський, І. Кон, Н. Лейтес, А. Маслоу, А. Мудрик, А. Орлов, А. Петровський, В. Рибалка, С. Сисоєва, Т. Суценко, М. Чобітько, І. Якиманська та інші.

У своєму дослідженні не можемо оминати суті особистісно-орієнтованого підходу – визнання студента головною діючою фігурою всього освітнього процесу. Це означає, що в організації педагогічного процесу у вищому навчальному закладі необхідно створити умови для перетворення майбутнього фахівця дошкільної освіти на суб'єкт власної навчально-виховної діяльності. Тобто спрямувати зусилля усіх учасників педагогічного процесу не тільки на розвиток пам'яті та уваги, засвоєння уже готових знань, а й самостійності мислення студента, самобутності його висновків, творчості у вирішенні проблемних завдань.

Важливими для нашого дослідження є також основні ідеї гуманістичного підходу, які полягають у тому, що людина від початку здатна до самозміни. Сама сутність людини постійно рухає її у напрямку особистісного росту, творчості та самодостатності.

Вона є унікальною істотою, котра володіє величезним потенціалом для власного самовдосконалення. У психіці людини закладено дві вроджені тенденції: прагнення до самоактуалізації та контроль за власним розвитком. Таким чином, людина від природи є активним суб'єктом, здатним до самореалізації. К. Роджерс у своїх дослідженнях прийшов до висновку, що людина орієнтована на рух вперед до вирішення конструктивних завдань. Мета існування – реалізувати весь свій вроджений потенціал, бути повнофункціонуючою особистістю, тобто використовувати всі свої здібності і таланти, рухатися до повного пізнання себе, власних переживань відповідно до своєї істинної природи. За А. Маслоу, досвід та поведінка людини регулюються вродженими та набутими потребами. Вони утворюють ієрархічну систему пріоритетів, найвище місце у якій займає потреба у самоактуалізації, тобто бажання людини досягти вершини у власному становленні. Цього не відбудеться без залучення усіх талантів та здібностей, використання повною мірою власного потенціалу (Хьелл Л. А., 2002).

Концепція гуманізації освіти висвітлена у дослідженнях таких педагогів як Ш. Амонашвілі, Г. Балл, І. Бех, С. Гончаренко, М. Євтух, І. Зя-зюн, А. Крамаренко, Ю. Мальований, А. Сущенко, Н. Щуркова та інших.

На нашу думку, найкраще відобразять гуманістичний підхід до розвитку творчого потенціалу ідеї Б. Косова. Він виділяє чотири основні напрямки гуманізації освіти: навчання має бути доповнене побудовою студентом особистісно-значущих індивідуальних моделей пізнання; у навчанні представлена єдність когнітивних здібностей і мотиваційних установок; потрібно диференціювати навчальні програми, перш за все, з урахуванням життєвого досвіду і надання переваги учнем-студентом тим або іншим способам навчальної роботи (Коссов Б. Б., 2000, с. 116–118).

Так, як зазначає А. Сущенко, гуманістичний підхід у професійній підготовці магістрів дошкільної освіти полягає у створенні сприятливих умов для розвитку і саморозвитку потенційних творчих можливостей для кожного студента та його повноцінного особистісного самовиявлення (Сущенко А. В., 2003, с. 33). Це означає організацію повноцінного творчого середовища у вищих навчальних закладах, врахування у навчально-виховному процесі інтересів та мотивів студентів, розширення можливостей для індивідуальної роботи, використання творчих форм та методів.

Рівень розвитку творчої особистості також залежить від ступеня її самостійності у здійсненні певної діяльності. На нашу думку, значно підвищити рівень розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця в галузі дошкільної освіти можна забезпечуючи високий ступінь свободи вибору різних підходів до виконання роботи в процесі розумової діяльності, оптимальних шляхів виконання поставленого завдання, котрий студент пови-

нен обрати самостійно, розглядаючи різні можливі варіанти і зупинитися на найдоцільнішому. Отже, за таких обставин однією з основних умов розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти є забезпечення можливостей для самостійного вибору форм, методів і способів педагогічної діяльності під час розв'язання навчально-виховних завдань у процесі професійної підготовки.

Отже рух уперед, реалізація ресурсів особистості студента спеціальності «Дошкільна освіта» можлива лише за умови організації процесу професійної підготовки на засадах діяльнісного підходу.

Саме тому у нашій роботі важливу роль з формування творчого потенціалу фахівця дошкільної освіти відводимо діяльнісній концепції структури та розвитку особистості. Її дослідженню були присвячені праці Б. Ананьєва, А. Вербицького, О. Леонтєва, І. Неволіна, К. Платонова, С. Рубінштейна, Б. Теплова та ін. Ця концепція описує особистість у психологічних та поведінкових термінах. Згідно з поглядами прихильників діяльнісної теорії, людина – це не пасивний спостерігач, а активний учасник соціальних перетворень, активний суб'єкт виховання, навчання, розумової та предметної діяльності (Батаршев О. В., 2003, с. 40).

Діяльність – це спосіб буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни. Її основними компонентами виступають: суб'єкт, з характерною для нього ієрархією потреб та мотивів; мета; об'єкт, на який спрямована діяльність; засоби реалізації мети та власне результат діяльності (Український педагогічний словник, 1997, с. 98).

Згідно з О. Леонтєвим, особистість – якісно нове утворення, характеристики якого формуються протягом життя людини тією мірою, якою система її мотивів відповідає вимогам суспільства. Чим різноманітніші види діяльності, в які особистість включена, чим більш розвинуті та ієрархізовані її якості, тим багатша особистість внутрішньо (Ларцев В. С., 2002, с. 28).

Варто погодитись із О. Шуптою, яка робить висновки про те, що діяльність виступає формою буття та способом існування людини, забезпечуючи створення матеріальних умов її життя, задоволення природних потреб. При цьому вона стає і фактором духовного розвитку людини, способом реалізації її культурних та соціальних потреб та інтересів, одночасно будучи втіленням особистісного потенціалу. Діяльність є необхідною умовою самореалізації людини, джерелом наукового пізнання та саморозвитку особистості (Шупта О. В., 2005, с. 19).

Тобто діяльність, яка виступає складною динамічною системою взаємодій суб'єкта зі світом, формує особистість. І навпаки – внутрішні мотиви та можливості особистості породжують цю саму діяльність. Особистість реалізується у процесі діяльності. Виходячи з цього, вона, з одного боку, виступає як умова діяльності, а з іншого – як її результат. Цей процес є безперервним. Особистість

розвивається у ході діяльності, і, в свою чергу, розвиток особистості призводить до розвитку суспільства.

На нашу думку, діяльнісний підхід є одним із основних серед методологічних підходів до розвитку творчого потенціалу магістра дошкільної освіти, оскільки творча діяльність виступає необхідною умовою становлення і розвитку його особистості, важливою формою людської практики, активізації потенціалу суб'єкта в процесі особистісних змін, котрі ведуть за собою і зміни суспільні. Розвиток творчого потенціалу магістра дошкільної освіти у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі досягне високого рівня за умови включення студентів до різноманітних видів навчальної та практичної педагогічної, дослідницької роботи. Отже тільки через діяльність особистість здатна досягнути вершин у педагогічній професії.

Крім того, в організації процесу розвитку творчого потенціалу неможливо оминати основних положень акмеологічного підходу. Його особливості в теорії та практиці вищої школи в Україні та за кордоном вивчали Б. Ананьєв, М. Агапова, С. Архипова, В. Вакуленко, Г. Данилова, А. Деркач, Н. Кузьміна, С. Калаур, В. Моляко, С. Пальчевський, А. Реан та ін. Науковці трактують акмеологічний підхід до освіти як базове узагальнювальне поняття, що формує «сукупність принципів, методів, прийомів, засобів організації й побудови теоретичної та практичної діяльності, орієнтованих на прогноз якісного результату в підготовці фахівців, високий рівень продуктивності й професійної зрілості; удосконалення професійної діяльності» (Архипова С. П., 2011, с. 108).

Основними категоріями професійної підготовки в руслі акмеологічного підходу виступають:

- «акме» як орієнтація на життєвий успіх, досягнення вершин у розвитку кожного студента й викладача, на розвиток творчих можливостей і ресурсів фахівця дошкільної освіти;
- «зрілість» як інтегральний показник досягнення «акме», вершини на кожному етапі професійної підготовки, здатність до саморозвитку та самовдосконалення;
- акмеологічний аналіз – аналіз процесу й результатів діяльності (навчальної, практичної професійної) через призму можливих досягнень;
- акмеологічні технології – технології забезпечення досягнень кожного майбутнього фахівця в умовах варіативності освітніх програм і т. ін. (Архипова С. П., 2011, с. 110).

Так, завдання акмеології освіти полягає у педагогічному пошуку шляхів розвитку потенційних можливостей майбутніх фахівців для досягнення професійної досконалості. Реалізація цього підходу у процесі розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти відкриває нові шляхи професійної мотивації та стимулювання творчого потенціалу, виявлення та плідного використання особистісних ресурсів для досягнення успіху у

професійній педагогічній діяльності за допомогою акмеологічного спрямування особистості.

Крім того, акмеологія здійснює порівняльні дослідження професійної діяльності, розглядаючи цей процес як вирішення неймовірної кількості репродуктивних та творчих завдань. У науковий обіг вона вводить такі категорії як рівень діяльності, вершини діяльності, умови, фактори та стимули продуктивної діяльності, професійні досягнення та інші, без яких неможливо обійтись у процесі професійної підготовки (Сокольская Н. А., 2009, с. 200).

Творчий потенціал магістра дошкільної освіти визначено нами як комплексну якість особистості фахівця в галузі дошкільної освіти, яка являє собою систему професійних знань та умінь, психологічних характеристик педагога; мотивацію та готовність до творчої та інноваційної діяльності в умовах вищого навчального закладу, до самовдосконалення та самореалізації; досконале володіння методиками та технологіями діагностики та формування творчої особистості студентів педагогічних спеціальностей; здатність сформувати у студентів готовність до творчої взаємодії з вихованцями у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу, які розкриваються та формуються у процесі професійної підготовки в умовах магістратури.

Наше потрактування поняття творчого потенціалу виходить з розуміння цієї якості як складного, багаторівневого, інтегрального утворення. Його сутнісною характеристикою є загальна універсальна здатність до педагогічної творчості. Таке визначення дає підстави стверджувати, що окреслити структуру цього явища можна лише керуючись положеннями системного підходу. На сьогодні він є одним з основних методологічних принципів вивчення складних явищ дійсності в різних галузях науки, у тому числі і педагогічній (Малахова І. А., 2002, с. 32).

Характерною особливістю досліджень, проведених на основі даного підходу, є їх спрямованість на вивчення якостей складних об'єктів та систем (Плинка Ю., 1977, с. 12). Отже, на нашу думку, творчий потенціал магістра дошкільної освіти слід розглядати як систему, тобто велику кількість елементів, котрі знаходяться у відносинах і взаємозв'язку один з одним та утворюють певну цілісність, єдність. Варто відзначити важливість визначення даного поняття як системи, адже це дає підстави встановити зв'язок суттєвих характеристик чи компонентів, котрі і визначають специфіку цього феномена.

На основі аналізу підходів до визначення структури творчого потенціалу педагога, зокрема магістра дошкільної освіти, нами було визначено його складові: мотиваційний, когнітивний, креативний, операційний та рефлексивний. Специфічною особливістю запропонованої структури творчого потенціалу магістра дошкільної освіти, котра базується на системному підході, є динамічний

взаємозв'язок окремих системних елементів та поліфункціональний характер їх взаємодії (Малахова І. А., 2002, с. 33). Це означає, що і процес професійної підготовки, спрямований на розвиток творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти, повинен бути організований у вигляді системи. Необхідно також передбачати одночасний вплив на всі компоненти цієї якості особистості, оскільки позитивний динамічний результат можливий лише у взаємодії усіх складових педагогічної моделі.

Такий підхід виступає і необхідною умовою самоорганізації майбутнього фахівця, тобто найвищий рівень його професійної підготовки. Самоорганізація є лише в таких системах, що мають високий рівень складності, достатню кількість елементів, зв'язок між якими має не жорсткий, а швидше, ймовірнісний характер. Так, зокрема, Г. Рузавін виділив такі передумови виникнення феномену самоорганізації: по-перше, відкритість системи, тобто її здатність обмінюватися енергією та інформацією з навколишнім середовищем; по-друге, достатня віддаленість системи від точки рівноваги; по-третє, нерівноваженість системи (Рузавін Г. И.,

1993, с. 54). Саме такі властивості повинна мати педагогічна система розвитку творчого потенціалу фахівців у процесі професійної підготовки за магістерською програмою, зокрема викладачів педагогічних дисциплін вищих навчальних закладів.

Висновки. У дослідженні організаційно-педагогічних умов розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти виокремлюємо такі концептуальні методологічні підходи, за якими повинен будуватись процес професійної підготовки: особистісно-орієнтований, гуманістичний, діяльнісний, акмеологічний та системний.

Проведений аналіз теоретичних концепцій розвитку творчого потенціалу дає підстави стверджувати, що вказані підходи взаємодоповнюють і розширюють один одного, а педагогічний процес, організований з урахуванням їх основних ідей призведе до ефективних результатів, тобто розвитку творчої особистості фахівця дошкільної освіти, здатного здійснювати педагогічну діяльність на високому – творчому рівні, підготовленого до роботи в умовах сучасного суспільства.

Література

1. **Архипова С. П.** Професійна підготовка соціальних педагогів у контексті акмеологічного підходу / С. П. Архипова, Л. І. Смерчак // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2011. – №2. – С. 106–112.
2. **Батаршев О. В.** Современные теории личности: краткий очерк / О. В. Батаршев – М. : ТЦ Сфера, 2003. – 96 с.
3. **Гончаренко С. У.** Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко; гол. ред. С. Головки. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
4. **Коссов Б. Б.** Личность: теория, диагностика и развитие : учебно-методическое пособие для высших учебных заведений / Б. Б. Коссов. – М. : Академический проект, 2000. – 240 с.
5. **Ларцев В. С.** Социальные и культурные детерминанты формирования личности / В. С. Ларцев. – К. : Принт-Экспресс, 2002. – 430 с.
6. **Малахова И. А.** Развитие личности. Способность к творчеству, одаренность, талант : пособие для педагогов, кл. рук., психологов общеобразоват. шк., педагогов-организаторов внешк. учреждений: В 2 ч. Ч. 1 / И. А. Малахова. – Мн. : Бел. наука, 2002. – 158 с.
7. **Плинк Ю.** Системный подход и педагогика / Ю. Плинк // Сб. Проблемы высшей школы – Тарту, 1977. – С. 10–19.
8. **Побірченко Н. А.** Особистість в освітологічному просторі: теорія і методологія дослідження / Н.А. Побірченко, О.П. Сергієнкова // Неперервна професійна освіта: теорія і практика // Науково-методичний журнал. – 2014. – Випуск 1-2. – С. 118–123.
9. **Рузавин Г. И.** Парадигма самоорганизации как основа нового мировоззрения / Г. И. Рузавин // Свободная мысль. – 1993. – №17-18. – С. 51–62.
10. **Сакун А. В.** Проблема гуманізації освіти в контексті особистісно орієнтованого підходу / А. В. Сакун // Філософські обрії. – 2012. – №28. – С. 193–201.
11. **Сисоєва С. О.** Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури : монографія / Світлана Сисоєва ; Нац. акад. пед. наук України, Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – Київ : Едельвейс, 2014. – 399 с.
12. **Сокольская Н. А.** Актуальность акмеологического подхода к формированию конкурентоспособности будущего специалиста-психолога в условиях высшего учебного заведения / Н. А. Сокольская // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць / за ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О. Г. РОМАНОВСЬКОГО. – Вип. 23-24 (27-28). – Харків : НТУ «ХПІ», 2009. – С. 198–204.
13. **Сущенко А. В.** Гуманізація педагогічної діяльності як інноваційний процес / А. В. Сущенко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 29. – С. 32–39.
14. **Хьелл Л. А.** Теории личности. Основные положения, исследования и применение : учеб. пособие для студ. вузов, обуч. по направлению и спец. психологии / Л. А. Хьелл, Д. Д. Зиглер. – 3-е изд. – СПб. [и др.] : Питер, 2007. – 606 с.

15. **Шупта О. В.** Формування готовності до професійної творчої діяльності майбутніх перекладачів : дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О.В. Шупта; – Т., 2005. – 242 с.

16. **Kozak L.** Creativity as the base of innovative activity of future university teacher of pre-school pedagogics and psychology / Творчество как основа инновационной деятельности будущего преподавателя дошкольной педагогики и психологии / L. Kozak // Innovations in education: ideas, projects, work experience. Akademiai Kiado / Collected materials of International Distance Scientific and Practical Conference. May 13-15, Budapest 2013 – P. 116–122.

17. **Lee-Hammond L.** Teacher`s Conceptions of Gifted and Talented Young Children / L. Lee-Hammond // High Ability Studies, 1999. – Vol.10, №2. – P. 183–196, DOI: 10.1080/1359813990100205.

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА МАГИСТРОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Емчик Александра, аспирант кафедры педагогики, Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки, просп. Воли, 13, 43025 г. Луцк, Украина, oleksandra.iemchyk@gmail.com

Автором статьи выделены концептуальные подходы к решению проблемы развития творческого потенциала магистров дошкольного образования в процессе профессиональной подготовки: личностно-ориентированный, гуманистический, деятельностный, акмеологический и системный. Проведен анализ теоретических концепций развития творческого потенциала педагога. Педагогический процесс, организованный и построенный с учетом взаимодополняемости и системности основных идей этих подходов покажет значительные результаты. Они отражают развитие личности специалиста дошкольного образования, способного осуществлять педагогическую деятельность на высоком – творческом уровне, подготовленного к работе в условиях современного общества.

Ключевые слова: концептуальный подход; процесс профессиональной подготовки; развитие творческого потенциала магистров дошкольного образования.

CONCEPTUAL BASES FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVE POTENTIAL OF MASTERS OF PRESCHOOL EDUCATION IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

Iemchyk Oleksandra, graduate student, pedagogical department of Lesya Ukrainka Eastern European National University, Volya Avenue, 43025 Lutsk, Ukraine, oleksandra.iemchyk@gmail.com

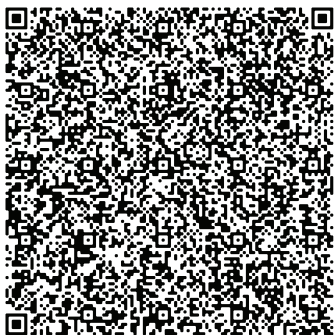
The article deals with the theoretical comprehension of conceptual approaches to the development of the creative potential of masters of preschool education in the process of professional training.

The aim of this study is to analyze methodological bases for the development of creative potential of teacher's personality. The researcher highlights the main conceptual approaches (student-centered, humanistic, activity, acmeological and systematic ones) and determines their impact on the construction of the educational process in a magistracy of higher educational institutions.

It has been emphasized in the article that the construction of process of professional training of the master of preschool education ought to be based on such key ideas of learner-centered and humanistic approaches as the recognition of the student as the main active figure of the entire educational process. This means that in the organization of pedagogical process of the university it is necessary to create conditions for the transformation of the future specialist of preschool education to the subject of his own educational activity, developing the potential creative opportunities for each student and his or her full personal expression. The activity approach is one of the basic methodological approaches to the development of creative potential of master of preschool education, since creative activity is a necessary condition of the formation and development of his personality, which reaches a high level on condition that a student is included in a variety of educational, practical pedagogical and research activities. The use of bases of acmeological approach means finding ways to develop the potential capabilities of future professionals to achieve professional excellence. A systematic approach is used for structural-semantic analysis of the process of development of creative potential of the master of preschool education as holistic pedagogical system with thorough consideration of the interaction between its constituent parts.

The pedagogical process, organized and formed taking into account the complementation and consistency of the basic ideas of these approaches will show the significant results that reflect the development of the creative personality of the specialist of preschool education, who is able to carry out pedagogical activity at high – creative level, and is prepared to work in conditions of modern society.

Key words: conceptual approach; professional training process; the development of creative potential of masters of preschool education.

УДК 37.013:37.091.212

Чжеюань Вей

ORCID iD 0000-0001-6075-2050

аспірант,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, 01601 м. Київ, Україна
66188584@qq.com

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ МІЖКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

У статті проаналізовано поняття «полікультурне виховання», «міжкультурне виховання» у працях українських дослідників; розглянуто розмежування даних понять за змістом; визначено складові міжкультурного виховання (міжкультурна комунікація, міжкультурна толерантність, міжкультурна ідентичність) та охарактеризовано їх зміст. Зроблено висновок, що міжкультурне виховання студентів спрямоване на розвиток поважливого ставлення до Іншого, людей різного етнічного походження з різним способом мислення, культурних цінностей різних народів, здатності до взаємодії культур з усвідомленням значущості власної культури та власної ідентичності.

Ключові слова: міжкультурне виховання; міжкультурна ідентичність; міжкультурна комунікація; міжкультурна толерантність; полікультурне виховання.

Вступ. В умовах глобалізації, інтеграції, нових цивілізаційних змін важливого значення набувають знання про свою та інші культури, уміння та навички міжкультурного спілкування й життя в поліетнічному середовищі, подолання негативного ставлення у молоді до інших культур. Подолання негативних стереотипів важливе для розуміння власної «культурної пам'яті нації», яка переносить інформацію про культуру власного народу та відношення до культурної спадщини сусідніх народів із покоління в покоління (Шульга Н. В., 2011).

Проблеми полікультурної та міжкультурної освіти досліджують українські вчені І. Бех, І. Баляцька, Л. Воротняк, О. Гуренко, І. Дзюба, В. Євтух, А. Єрмоленко, С. Сисоєва, О. Сухомлинська та ін.

Особливості міжкультурної взаємодії в контексті діалогу культур вивчали Н. Бориско, В. Сафонова, Р. Мільруд та ін. Проблема формування навичок міжкультурної комунікації студентів стала предметом дослідження Р. Гришкової, Л. Гришаєвої, Т. Грушевицької, Г. Захарової та ін.

Проблеми міжкультурної освіти та виховання знайшли своє відображення у таких документах Ради Європи, Європейського Союзу, інших міжнародних організацій як: Конвенція про захист прав людини та основних свобод – Європейська конвенція з прав людини (Рада Європи, 1950); Віденська декларація (Рада Європи, 1993); Рамкова конвенція про захист національних меншин (Рада Європи, 1995); Європейська конференція проти расизму «Всі різні, всі рівні: від принципу до практики» – Політична декларація (Рада Європи, 2000); Афінівська декларація «Міжкультурна

освіта: управління різноманітністю, зміцнення демократії» (Рада Європи, 2003) та інші. У даних документах визначено пріоритетні цілі діяльності у сфері міжкультурної освіти: різноманітність традицій та культур – одне із багатств Європи; засади толерантності – гарантія утримання в Європі відкритого суспільства, яке з повагою ставиться до культурної різноманітності; формування демократичного і плюралістичного суспільства, яке з повагою відноситься до гідності всіх людей; повага етнічній, культурній, мовній та релігійній самобутності кожної особи, яка належить до національної меншини, створення відповідних умови для виявлення, збереження та розвитку цієї самобутності; створення клімату толерантності та діалогу, який є необхідним для того, щоб культурна різноманітність стала джерелом та чинником не розколу, а збагачення кожного суспільства.

Концептуальні засади полікультурної освіти закладено в Статуті ООН, Преамбулі Статуту ЮНЕСКО, Конвенції ЮНЕСКО проти дискримінації в освіті, Міжнародній Конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Декларації прав людини, Загальній декларації про культурну різноманітність. Важливість полікультурної освіти та виховання також простежується і в нормативно-правових документах України (Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді та ін.).

Мета статті – розглянути сутність і зміст міжкультурного виховання студентів вищих навчальних закладів.